

**Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра прикладної психології та логопедії**

Затверджено
Вченою радою БДПУ
Протокол № 11
«30» березня 2017 р.
Голова вченої ради, ректор

_____ І.Т.Богданов

**ПРОГРАМА
додаткової співбесіди**

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Бердянськ – 2017

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст програми	5
3. Перелік питань	9
4. Критерії оцінювання	11
5. Список рекомендованої літератури	11

1. Пояснювальна записка

Відповідно до розділу VI «Організація і проведення конкурсу» Правил прийому до БДПУ в 2017 році для конкурсного відбору осіб при прийомі на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра на основі ступеня бакалавра освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки), використовуються результати додаткової співбесіди, за результатами якої приймається протокольне рішення рекомендувати / не рекомендувати вступника до складання фахового вступного випробування з фундаментальних і спеціальних дисциплін.

Мета додаткової співбесіди для вступу на здобуття освітнього ступеня магістра: з'ясувати рівень наявних базових теоретичних знань вступників з метою допущення їх до фахового вступного випробування для вступу на навчання за освітнім ступенем магістр спеціальності 016 Спеціальна освіта на базі освітнього ступеня бакалавр, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, здобутого за іншою спеціальністю.

Форма вступного випробування - співбесіда.

Співбесіда проводиться відповідно до програм додаткової співбесіди для конкурсного відбору при прийомі на навчання для здобуття освітнього ступеня магістр на основі освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, які затверджуються Вченою радою БДПУ.

Вступне випробування у формі співбесіди проводять члени фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють правильність відповідей в аркуші усної відповіді (співбесіди), який по закінченню співбесіди підписується екзаменаторами та вступником.

Вступнику на співбесіді задають як найменше два питання відповідно до обраної для вступу спеціальності. Якщо члени комісії незадоволені відповідями вступнику додатково задають питання, поки не буде встановлений рівень знань абітурієнта.

Вимоги до відповіді абітурієнта

Під час співбесіди абітурієнт повинен показати:

а) чітке знання означень, педагогічних понять, термінів, формулювань принципів, методів, засобів, форм виховання та навчання дітей з психофізичними вадами;

б) вміння точно і стисло висловити думку в усній і письмовій формі, використовувати відповідну символіку;

в) наявність вмінь і навичок, передбачених державними стандартами, вміння застосовувати поняття, методи і факти при розв'язуванні різних задач.

Перелік дисциплін, що виносяться на додаткову співбесіду для спеціальності 016 Спеціальна освіта:

Основи дефектології та логопедії.

2. Зміст програми

Основи дефектології та логопедії

Предмет, завдання, напрями розвитку дефектології (спеціальної педагогіки)

Об'єкт, предмет, мета й завдання дефектології (спеціальної педагогіки). Категоріально - понятійний апарат дефектології (спеціальної педагогіки). Галузі дефектології (спеціальної педагогіки). Зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками.

Становлення західноєвропейської системи допомоги особам з відхиленнями в розвитку. Розвиток радянської системи фахової освіти. Історія становлення й розвитку національних систем фахової освіти за М.М.Малофєєвим. Основні етапи становлення та розвитку дефектологічної науки в Україні. Загальний стан державної підтримки дітей в Україні. Концепція розвитку корекційної освіти в Україні.

Педагогічна типологія аномального дитинства

«Педагогіка аномального дитинства» та її завдання. Варіанти дизонтогенезу за В.В.Лебединським. Групи аномальних дітей (дітей із психофізичними порушеннями): діти з порушеннями аналізаторів: слуху (глухі й слабочуючі) і зору (сліпі й слабозорі); розумово відсталі діти (олігофрени й дементні діти) і діти із затримкою психічного розвитку; діти з важкими порушеннями мовлення (логопати); діти з порушеннями опорно-рухової системи; діти з комбінованим дефектом; діти з перекрученим розвитком. Причини, які призводять до порушень психічного й (або) фізичного розвитку дітей.

Сучасна система спеціальних закладів для дітей з психофізичними вадами

Дошкільна освіта дітей з обмеженими можливостями – мережа дошкільних закладів спеціального призначення. Комплектування закладів. Освітній процес у спеціалізованих дошкільних закладах. Шкільна система фахової освіти. Особливості застосування методів навчання й виховання в корекційно-педагогічному процесі. Форми організації спеціального навчання: індивідуальні заняття, індивідуально-підгрупова форма організації навчання, урок; допоміжні форми організації педагогічного процесу в спеціальній школі-інтернаті. Засоби навчання в системі фахової освіти: слово вчителя; дактильне й жестове мовлення; зорове сприйняття усного мовлення; Блісс-Мова; піктограми; комунікаційні або лінгвістичні дошки; спеціальні електронні засоби комунікації. Професійна діяльність і особистість педагога системи спеціальної освіти.

Загальні питання сурдопедагогіки

Предмет, завдання та методи сурдопедагогіки. Історія розвитку поглядів на виховання та навчання дітей з вадами слуху. Система освіти осіб з дефектами слуху. Педагогічна класифікація дітей з вадами слухової функції. Причини виникнення дефектів слуху.

Спеціальна освіта слабочуючих. Особливості психічного й мовленнєвого розвитку слабочуючих дітей. Спеціальна освіта глухих. Педагогічна система білінгвістичний підхід у сурдопедагогіці. Педагогічна система навчання глухих на основі словесного мовлення. Верботональна система навчання дітей, що не чувають. Спеціальні технічні засоби для глухих. Професійна освіта й соціальна адаптація осіб з порушеним слухом.

Загальні питання тифлопедагогіки

Тифлопедагогіка – як наука; об'єкт, предмет та завдання тифлопедагогіки. З історії тифлопедагогіки. Ступені порушення зору; причини й наслідки порушень зору. Організація допомоги дітям з порушеним зором в Україні.

Дошкільна освіта дітей з порушеним зором. Навчання дітей з вадами зору в школі: особливості навчання сліпих і слабозорих загальноосвітнім предметам; трудова підготовка й профорієнтація в школі; виховання учнів.

Загальні основи олігофренопедагогіки

Предмет, завдання та принципи, методи олігофренопедагогіки. Завдання спеціального дошкільного виховання та система спеціальних закладів для розумово відсталих дітей. Розумова відсталість як соціально-педагогічна проблема. Особливості фізичного та психічного розвитку розумово відсталих дітей. Освітньо-виховні заклади для розумово-відсталих дітей. Корекційно-виховна спрямованість педагогічного процесу у допоміжній школі.

Затримка психічного розвитку як педагогічна проблема

З історії навчання дітей із затримкою психічного розвитку. Причини виникнення і форми затримки психічного розвитку в дітей. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку. Спеціальне навчання й виховання дітей із затримкою психічного розвитку.

Спеціальна освіта осіб з порушеннями опорно-рухового апарату

Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату. Визначення, причини дитячого церебрального паралічу. Рухові порушення при дитячому церебральному паралічі. Корекційна робота з дітьми дошкільного віку при ДЦП. Навчання дітей із ДЦП у спеціальних (корекційних) школах. Профорієнтація дітей із ДЦП.

Спеціальна освіта при аутизмі, аутистичних рисах особистості та дітей зі складними порушеннями розвитку

Поняття про синдром раннього дитячого аутизму й аутистичні риси особистості. Причини аутизму. Клініко-психолого-педагогічна

характеристика дітей з раннім дитячим аутизмом. Методи й прийоми корекційної допомоги аутичній дитині. Організація корекційно-педагогічної допомоги дітям із РДА.

Відбір дітей до спеціальних закладів

Визначення й загальна характеристика психолого-медико-педагогічної консультації. Напрямок діяльності (функції) психолого-медико-педагогічної консультації: діагностична; консультативна й просвітительська діяльність; консультативно-методичний супровід сімей. Завдання, принципи, методи психолого-медико-педагогічної консультації. Етапи діагностичного обстеження в психолого-медико-педагогічній консультації. Основні методи клініко-психолого-педагогічної діагностики відхилень у розвитку дитини. (Діагностична роботи ПМПК). Збір анамнезу й медичне обстеження. Психологічна діагностика. Педагогічне вивчення дитини.

Логопедія як спеціальна педагогічна наука

Мовленнєва норма і порушення мовлення. Логопедія як наука про порушення мовлення, про методи їхнього попередження, виявлення й усунення засобами спеціального навчання і виховання. Предмет і об'єкт логопедії. Теоретичні і практичні задачі логопедії. Взаємозв'язок логопедії з науками психолого-педагогічного, медико-біологічного і лінгвістичного циклів. Етіологія порушень мовлення. Сучасні відомості про причини мовленнєвих порушень: органічні і функціональні, центральні і периферичні причини. Ендогенні (внутрішні) і екзогенні (зовнішні) шкідливості в етіології мовленнєвих розладів. Причини виникнення мовленнєвих порушень за М.Ю.Хватцевим. Класифікації мовленнєвих порушень. Сучасні класифікації мовленнєвих порушень. Клініко-педагогічна класифікація. Психолого-педагогічна класифікація.

Дислалія

Загальна характеристика вад звукової системи мови. Прості і складні дислалії. Форми дислалії — функціональна і механічна (органічна). Способи і прийоми виявлення недоліків звуковимови у дітей. Мета, зміст та методика обстеження дитини з дислалією. Обстеження артикуляційного апарату, дрібної моторики, звуковимови, фонематичних процесів. Методика логопедичного впливу при дислалії.

Ринолалія

Визначення, причини і механізм порушення при ринолалії. Форми ринолалії: відкрита, закрита, змішана. Відкрита форма ринолалії. Причини та види уроджених розщелин губи, твердого і м'якого піднебіння. Оперативне втручання при уроджених розщелинах. Вплив розщелин на загальний та мовленнєвий розвиток дітей.

Дизартрія

Короткі історичні відомості з проблем дизартрій. Основні причини органічної поразки моторних структур мозку, наслідком чого є дизартрія.

Патогенез та клініко-фізіологічні аспекти дизартрії. Поняття про структуру мовленнєвого дефекту при дизартрії. Клінічні симптоми дизартрії. Форми дизартрії за клінічною класифікацією (в залежності від осередку ураження). Псевдобульбарна дизартрія. Бульбарна дизартрія. Екстрапірамідна (підкоркова) дизартрія. Коркова дизартрія. Система корекційної логопедичної роботи.

Загальне недорозвинення мовлення

Загальне недорозвинення мовлення як мовленнєве порушення. Причини виникнення загального недорозвинення мовлення. Клінічні види загального недорозвинення мовлення (за О.М.Мастюковою). Характеристика рівнів ЗНМ. Обстеження дітей із ЗНМ. Корекційна робота із дітьми із ЗНМ.

Алалія

Визначення алалії. Причини, локалізація, механізм порушення. Порівняльний аналіз клініко-психолого-педагогічної класифікації і педагогічної систематизації порушень мовлення. Алалія як системне порушення мовленнєвої діяльності. Система логопедичної роботи при різних формах алалії.

Тема. Афазія

Визначення афазії. Причини, локалізація, механізм порушення. Афазія як системне порушення мовленнєвої діяльності. Комплекс взаємопов'язаних мовленнєвих (порушення в лексичній, граматичній, фонетичній системі мовлення) і немовленнєвих (апраксії, агнозії) порушень. Основні форми афазій, їх характеристика. Корекційна робота при різних формах афазії.

Характеристика порушень темпу і ритму мовлення у дітей та їх корекція

Характеристика темпу і ритму мовлення у дітей та їх порушення. Бродіалалія, тахілалія, фізіологічні затинання, ітерації, їх причини та прояви. Обстеження дітей з порушеннями темпу мовлення. Методика корекційної роботи з усунення порушень темпу і ритму мовлення у дітей. Профілактика недоліків темпу мовлення у дітей. Біологічні і соціальні фактори ризику в розвитку заїкуватості. Корекційна робота з дітьми із заїканням. Організація загального та мовленнєвого режиму в умовах родини для дитини, що заїкається.

Порушення писемного мовлення (дисграфія, дислексія)

Профілактика мовленнєвих порушень

3. Перелік питань

1. Об'єкт, предмет, завдання, галузі, категоріально-понятійний апарат спеціальної педагогіки.
2. Теоретичні основи спеціальної педагогіки за Л.С. Виготським.
3. Історія становлення та розвитку національних систем фахової освіти за М.М. Малофєєвим.
4. Загальний стан державної підтримки дітей в Україні.
5. Групи дітей з порушеннями фізичного та (або) психічного розвитку дітей, причини їх виникнення.
6. Диференціація системи спеціальних закладів для дітей з психофізичними вадами. Структура і форми спеціальної освіти.
7. Особливості процесу корекційного навчання в спеціальному освітньому закладі. Форми організації та засоби спеціального навчання.
8. Предмет і завдання сурдопедагогіки. Причини порушень слуху, діагностика стану слухової функції.
9. Педагогічна класифікація осіб з недоліками слуху: глухі й слабочуючі діти.
10. Спеціальна освіта глухих та слабочуючих. Педагогічна система білінгвістичний підхід у сурдопедагогіці.
11. Предмет і завдання тифлопедагогіки. Причини й наслідки порушень зору: уроджена й набута сліпота, слабозорі діти.
12. Дошкільна освіта дітей з порушеним зором. Навчання дітей з вадами зору в школі.
13. Предмет, завдання олігофренопедагогіки. Причини розумової відсталості.
14. Ступені розумового недорозвинення при олігофренії: дебільність, імбецильність і ідіотія.
15. Основні напрями корекційно-педагогічного процесу, здійснюваного в дошкільних та шкільних закладах для дітей з порушеннями інтелекту.
16. Поняття «затримка психічного розвитку» і її класифікація. Загальна психолого-педагогічна характеристика молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
17. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату. Визначення, причини дитячого церебрального паралічу.
18. Корекційна робота з дітьми дошкільного віку при дитячому церебральному параліче.
19. Поняття про синдром раннього дитячого аутизму й аутистичні риси особистості. Причини аутизму.
20. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з раннім дитячим аутизмом. Методи й прийоми корекційної допомоги аутичній дитині.
21. Визначення й загальна характеристика та напрями діяльності та етапи діагностичного обстеження в психолого-медико-педагогічній консультації.
22. Завдання, принципи психолого-медико-педагогічної консультації, основні методи клініко-психолого-педагогічної діагностики відхилень у розвитку дитини.

23. Логопедія як наука, предмет, мета та завдання, зв'язок логопедії з іншими науками.
24. Причини та механізми порушень усного та писемного мовлення.
25. Загальний огляд та принципи класифікації мовленнєвих порушень.
26. Попередження вад мовлення у дітей дошкільного та шкільного віку.
27. Загальна характеристика дислалії: визначення, причини, механізми, форми, поширеність в різних вікових групах.
28. Зміст та методика обстеження дітей із дислалією.
29. Система логопедичного впливу при дислалії.
30. Комплексний характер подолання порушень при органічній дислалії.
31. Методика подолання вад вимови шиплячих звуків при дислалії.
32. Методика подолання вад вимови свистячих звуків при дислалії.
33. Методика подолання вад вимови сонорних звуків при дислалії.
34. Методика подолання вад вимови задньоязикових звуків при дислалії.
35. Загальна характеристика ринолалії: визначення, причини, механізми, форми.
36. Симптомокомплекс відкритої ринолалії та необхідність хірургічного втручання при ринолалії.
37. Основні принципи та зміст медико-педагогічного впливу при вродженій відкритій формі ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди.
38. Методика обстеження дітей з ринолалією.
39. Загальна характеристика дизартрії: визначення, причини, механізми, форми.
40. Обстеження дитини з дизартрією.
41. Характеристика комплексного медико-педагогічного впливу на дітей з дизартрією.
42. Загальна характеристика порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру.
43. Загальна характеристика заїкання: причини, механізми, симптоматика, попередження.
44. Зміст та методика обстеження заїкуватих дітей.
45. Характеристика сучасного комплексного медико-педагогічного підходу до подолання заїкання.
46. Характеристика загального недорозвитку мовлення у дітей: визначення, причини, механізми, рівні. Обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення.
47. Спрямованість корекційно-логопедичної роботи при загальним недорозвиненням мовлення.
48. Причини, механізми, симптоматика моторної алалії. Зміст та методика логопедичної роботи.
49. Сенсорна алалія. Логопедична робота при сенсорній алалії.
50. Загальна характеристика афазії: визначення, причини, механізми, симптоматика. Загальна характеристика логопедичної роботи при афазії.

4. Критерії оцінювання

Вступнику на співбесіді задають як найменше два питання відповідно до обраної для вступу спеціальності. Якщо члени комісії незадоволені відповідями вступнику додатково задають питання, поки не буде встановлений рівень знань абітурієнта. За згодою членів комісії знання абітурієнта, які він показує на співбесіді можуть бути оцінені як незадовільні, задовільні, добрі, відмінні.

Якщо вступник розкриває питання на 0...25 % – оцінка «незадовільно»; на 26...50 % – «задовільно»; на 51...75 % – «добре»; на 76...100 % – «відмінно».

Якщо вступник отримав оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», то його рекомендують до складання фахового вступного випробування з фундаментальних і спеціальних дисциплін.

Якщо вступник отримав оцінку «незадовільно», то його не рекомендують до складання фахового вступного випробування з фундаментальних і спеціальних дисциплін.

Інформація про результати співбесіди оголошується вступникові в день її проведення.

Особи, які за наслідками співбесіди не рекомендовані до складання фахового вступного випробування з фундаментальних і спеціальних дисциплін, відсторонюються від участі в конкурсному відборі при прийомі на навчання для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра, здобутого за іншою спеціальністю.

5. Список рекомендованої літератури

1. Кобернік Г.М., Синьов В.М. Основи дефектології. – К.: Вища школа, 1994. – 135 с.
2. Конопляста С.Ю. Ринологія від А до Я: Монографія / С. Конопляста. – К.: Книга-плюс, 2015 – 312 с.
3. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. – Донецк: Лебідь, 2000. – 319 с.
4. Логопедия / Под ред. Волковой Л.С., Шаховской С.Н. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2006. – 680 с.
5. Логопедія. Підручник. / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
6. Логопедія. Підручник. / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.
7. Методы обследования речи детей / Под общей редакцией профессора Г.В.Чиркиной. – М.: АРКТИ, 2005. – 240 с.
8. Основы логопедической работы с детьми/Под общ. ред. д.п.н., проф. Г.В.Чиркиной. – М.: АРКТИ, 2005. – 240 с.
9. Рібцун Ю.В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення :

програмно-методичний комплекс / Ю.В. Рібцун. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 272 с.

10. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу / Ю. Рібцун. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 238 с.

11. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / М. Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 160 с.

12. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник / В. Тарасун. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 392 с.

13. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс / Л. Трофименко. – 2013. – 108 с.

14. Український дефектологічний словник /Л.В. Вавіна, А.М. Висоцька, В.В. Засенко та ін.; За ред. В.І. Бондаря. – К: Милосердя України, 2001. – 211 с.

15. Филичѐва Т.Б., Чевелѐва Н.А., Чиркина Г.В. Основы логопедии. М.: Просвещение, 1989. – 223 с.

16. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник / Шеремет М.К., Мартиненко І.В. – К.: КНТ, 2006. – 360 с.

17. Хрестоматия по логопедии Ч. 2./ Под ред. Волковой Л.С., Селивёрстова В.И. – М.: Гуманист, 1997. – 656 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.logoped.ru/>
<http://logopediya.com/>
<http://www.logoped.pro/>
<http://www.logoped.org/>